

Admiral

BRANKO MAMULA

Vojna publicistika treba da odražava jedinstvo teorije i prakse u oblasti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite

Redovna godišnja sednica Saveta i Redakcijskog odbora našeg časopisa bila je 19. januara ove godine u beogradskom Domu JNA. Na dnevnom redu su bila ova pitanja: izveštaj o radu Saveta i Redakcijskog odbora, koji je podneo predsednik Saveta general-pukovnik Rade Suša, i utvrđivanje plana rada »Vojnog dela« za 1981. godinu. U stvari, o oba ta pitanja se raspravljalo u isto vreme, tako da su zadaci za budući rad proistekli iz analize prošlogodišnjih izdanja časopisa.

Sednici je prisustvovao i načelnik Generalštaba JNA admiral Branko Mamula. On je učestvovao u raspravi o koncipiranju sadržaja i uređivačkoj politici »Vojnog dela«, posebno u jubilarnoj godišnjici našeg NOR-a i socijalističke revolucije. Donosimo, u nešto skraćenom obimu, izlaganje admirala Mamule.

Časopis »Vojno delo« je davao i daje velik doprinos razvoju naše autentične vojnoteorijske misli zasnovane prvenstveno na iskustivima iz NOR-a, a zatim i na posleratnom razvoju oružanih snaga, razumije se, uključujući tu prije svega koncepciju općenarodne odbrane i doktrinu općenarodnog odbrambenog rata. Ti-tovo stvaralaštvo je bilo osnova na kojoj se gradila i razvijala naša teorijska misao, posebno na stranicama »Vojnog dela«.

Tematika časopisa je, po mom mišljenju, raznovrsna. Ona je upravo takva kakva je i naša odbrana i zaštita — složena i sveobuhvatna i obuhvata sve oblasti društvenog života — ekonomsku, političku, kulturnu i druge, naravno, sa stanovišta općenarodne odbrane i društvene samozaštite. Takva sveobuhvatnost tematike časopisa je nužna i vrlo korisna.

Časopis doprinosi teorijskoj razradi koncepcije općenarodne odbrane i društvene samozaštite i doktrine općenarodnog odbrambenog rata. Na njegovim se stranicama uopćavaju iskustva i osmišljavaju naponi društva u pripremanju za odbranu zemlje. Prema tome, možemo zaključiti da časopis, uz manjkavosti o kojima je ovdje, na sjednici, bilo riječi, doprinosi stalnom teorijskom oblikovanju naše koncepcije i doktrine općenarodne odbrane i društvene samozaštite i stručnom uzdizanju starješina, moralno-političkom jedinstvu naših oružanih snaga i dijelova izvan oružanih snaga, time što pokreće i obrađuje bitna pitanja koja se tiču organiziranja sistema općenarodne odbrane i njegovog funkcioniranja u općenarodnom odbrambenom ratu, posebno izgradnje i upotrebe oružanih snaga u oružanoj borbi i svim vrstama otpora koje naše društvo sprema za slučaj agresije i rata.

»Vojno delo« je s te strane, u cjelini uzev, naš dobar vojni časopis. Veoma je koristan i dobro se vodi. Sa mog stanovišta, prihvatljivo je i dobro to što se u njemu piše i o aktuelnim vojno-političkim zbivanjima u zemlji i u svijetu. Mislim da su veoma korisne i serije članaka u kojima ratni komandanti i drugi autori uopćavaju iskustva iz oružanog dijela naše revolucije. Ti sadržaji djeluju na mlađe starješine, te i ubuduće treba da budu važan vaspitni činilac.

Povoljno se može govoriti i o onom dijelu sadržaja »Vojnog dela« koji se tiče stranih armija. Riječ je o prilogima u kojima se prezentiraju dostignuća i tendencije razvoja stranih armija u oblasti organizacije, tehnike i tehnologije i novine u doktrini i ratnoj vještini. To je korisno za naše starješine, pogotovu ako se odaberu aktuelni prilozi i ako im se da odgovarajući obrazovni tretman. Ono što mislim da treba više i bolje činiti nego do sada je to da se prilozi te vrste prave analitički i da se izvlače poučna iskustva i zaključci koji su korisni za našu vojnu misao i za našu odbranu u cjelini, posebno za našu oružanu borbu i izgradnju oružanih snaga.

Iz pregleda tema objavljenih u posljednje tri godine da se zaključiti da je časopis vodio računa o utvrđenoj tematskoj orijentaciji i da je odgovorio svojim općim zadacima i funkciji. Cijenim da je do sada, osim pojedinačnih slučajeva, izbor tema bio dobar, tako da je izvršio svoju osnovnu funkciju. Dobro je što su preovladavale teme iz strategije, operatike, spoljne politike, iz aktivnosti Saveza komunista i druge. U teorijskoj razradi općeg koncepta oružane borbe dovoljno mjesta je dato i teritorijalnoj odbrani, što je također dobro. Međutim, prema broječanim pokazateljima tretirane problematike, da se zaključiti da proporcije nisu uvijek bile po-

voljne. Među prikazima knjiga, recimo, ima 21 naslov, a obuka i vaspitanje 16; iz problematike pozadinskog obezbjeđenja, koja je vrlo značajna za borbeni gotovost oružanih snaga, bilo je samo osam priloga. Mnogo je, po mom mišljenju, bilo i informacija o nagradama, itd.

Zapaža se da nisu dovoljno razmatrana ni dostignuća u razvoju i osposobljavanju nekih civilnih dijelova općenarodne odbrane; nedostaju zapravo dublje i kritičke analize nekih sistemskih rješenja kako u njihovom konstituisanju tako i u njihovoj primjeni. Trebalo bi stoga u tom domenu utvrditi okvirne proporcije i nastojati da se one poštuju u tematskoj orijentaciji i konkretnoj realizaciji u svakom broju. Razumije se da to nije uvijek moguće, ali to bi trebalo da bude planska, metodska orijentacija koja bi obezbjeđivala da konačno postignemo cilj i iscrpemo tematiku koju smo predvidjeli i da ostvarujemo proporcije koje smo postavili.

Posljednjih godina u časopisu nije bilo dovoljno tematskih rasprava o pojedinim aktuelnostima kao što je to bio slučaj ranije, recimo, kao kad se obrađivala tema tempo napada ili neka slična. Tematske rasprave bi trebalo nastaviti, jer to doprinosi kristalisanju pogleda i stavova i na najbolji način unapređuje teoriju i praksu strategije oružane borbe.

Jedno značajno područje kao što je protivelektronska borba do sada nije dovoljno tretirano u »Vojnom delu«. A neophodno je da se saopćavaju i naša mišljenja i dostignuća u toj oblasti, kao i opredjeljenja i iskustva stranih armija. Jer, ta oblast poprima sve veći značaj u oružanoj borbi, u njenom pripremanju i vođenju, posebno s gledišta iznenađenja, koje je redovna pojava u svim suvremenim oblicima agresije i vođenja rata.

Rekao bih da se skromno tretiraju i iskustva iz suvremenih ratova i vojnih intervencija, i to sa stanovišta doktrinarno-konceptijskih novina, zakonitosti, načela i principa vođenja borbenih dejstava. Potrebno je, dakle, o tome više pisati da bi se izvukle pouke i iskustva za naše pripreme za općenarodni odbrambeni rat.

S obzirom na to šta se postiglo u podruštvljavanju općenarodne odbrane i društvene samozaštite i šta još treba uraditi, časopisu predstoje veoma složeni i odgovorni zadaci. U izboru tematskih sadržaja moramo polaziti i usmjeravati se ka stalnoj razradi bitnih odluka XI kongresa SKJ s područja odbrane, tim više što se približavamo XII kongresu i što već moramo ostvariti potpun uvid u to u čemu smo i u kojim područjima ostvarili zaključke i stavove XI kongresa, a u čemu smo ih tek načeli i još smo daleko od po-

stizanja onoga što se od nas u oružanim snagama i cjelokupnom sistemu općenarodne odbrane traži.

Prilikom utvrđivanja sadržaja časopisa mora se poći od pitanja sa stratezijskom dimenzijom. Tu se prije svega misli na probleme koji se tiču cjelokupnih priprema oružanih snaga i društva za odbranu i bezbjednost zemlje. Na prvo mjesto svakako treba izdvojiti dalju razradu ratne vještine i teorijsko-praktične aspekte cjeline oružane borbe i općenarodne odbrane — naglašavam cjeline oružane borbe i općenarodne odbrane. S tim u vezi časopis treba više nego do sada da se bavi problemima na stepenu strategije, kao što su rukovođenje i komandovanje, organiziranje i pripremanje svih dijelova općenarodne odbrane i društvene samozaštite, međuvidovske i međurodovske operacije i sadejstvo, zatim, značajnim stratezijskim elementima: protivoklopnom borbom, protivdesantnom borbom, protivvazdušnom odbranom, suprotstavljanjem snagama za vođenje specijalnog rata itd.

Važno je naglasiti da je »Vojno delo« kao jedini časopis te vrste u zemlji prvenstveno opredijeljen da obrađuje najkrupnija pitanja iz ratne vještine. Ali ne bismo se smjeli isključivo usmjeriti ka pitanjima iz strategije i operatike, već i ka nekim općim taktičkim od kojih će većina starješina, komandi i štabova imati neposredniju korist i jer će moći da se njima koriste u svojoj praksi.

Također, poseban prostor moramo posvetiti i daljoj obradi odluka i smjernica partijskog i državnog rukovodstva na području općenarodne odbrane i aktuelnim materijalima iz rada SSNO i Generalštaba na tim pitanjima.

Prijedlog o kojem se raspravlja na ovoj sjednici Savjeta sadrži teme utvrđene dvogodišnjom programskom orijentacijom, uz one kojima se obilježava jubilara godišnjica našeg NOR-a i socijalističke revolucije. Prijedlozi da Titovo vojno djelo dobije središnje mjesto u sadržaju svakog broja su dobri. U tom smislu smatram da je ponuđenim planom rada dovoljno zastupljena tematika o daljem razvijanju koncepcije i doktrine općenarodne odbrane i društvene samozaštite, ali se valja izboriti za dosljedno ostvarivanje plana. Dobro je što se konačno počela obrađivati u časopisu tematika sa važnijih simpozijuma u Generalštabu JNA, posebno onih koji su održani u 1980. godini. Tu tematiku treba proširiti sadržajima koji su u vezi s inoviranjem strategije oružane borbe. U tome se nešto već učinilo, ali razloga i prostora za dalji rad ima mnogo.

U razvijanju kritičke misli, o čemu je u diskusiji bilo govora, treba biti još smjeliji, i tu valja uključivati širi krug ljudi. Bez toga časopis ne može dosegnuti najviši kvalitet. S druge strane, on

je namijenjen svim starješinama, komandama, ustanovama u oružanim snagama i teritorijalnoj odbrani i zato sadržaj i način pisanja treba da budu što privlačniji za sve njih. Sada, međutim, ne možemo biti zadovoljni interesovanjem za časopis, pa prema tome ni njegovim korištenjem. A od toga koliko će on biti korišten zavisi i širina suradnje u njemu, jer onaj ko ga ne čita zacijelo neće u njemu ni surađivati.

Iz uvodnog izlaganja i diskusije može se zaključiti da se jedan dio naših starješina, posebno trupnih, nedovoljno interesira za časopis. Treba prije svega uložiti napor da se časopis tim starješinama približi, a to će se postići tako što će na njegovim stranicama biti više aktuelnih priloga iz trupne prakse u kojima bi autori iz trupe saopćavali svoja mišljenja i prijedloge i nudili nova, bolja rješenja. Trebalo bi stalno pronalaziti nove načine i metode angažiranja trupnih i svih drugih starješina u radu časopisa. A šire angažiranje starješina se ne može postići samo povećanjem honorara, iako mislim da je i to značajno, već razvijanjem njihovog interesovanja za teorijski rad i podsticanjem na suradnju u časopisu.

Bilo bi dobro da se još češće održavaju okrugli stolovi radi razmatranja teorijskih problema iz oblasti ratne vještine. U tim raspravama treba da učestvuje što veći broj ljudi iz Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu i Generalštaba JNA, posebno onih koji se po svojoj funkciji bave sistemskim pitanjima koncepcije, doktrine i strategije oružane borbe.

Isto tako, na stranicama »Vojnog dela« treba još više razvijati konstruktivnu polemiku i borbu mišljenja, o čemu je također ovdje bilo riječi. Pojedince, grupe autora, komande i ustanove, valja podsticati i omogućavati im da saopćavaju svoje prijedloge i mišljenja, jer je očigledno da se nedovoljno sučeljavaju gledišta i stavovi, a bez toga se ne mogu iznaći najbolja rješenja.

Dobro je da se u cjelini uzev više i raznovrsnije podstiče suradnja u vojnoj publicistici uopće, pa i u »Vojnom delu«. U vrednovanju rada starješina javljanje u »Vojnom delu« i u vojnoj publicistici uopće morale bi imati značajnije mjesto. Mislim da u tom pogledu zaostajemo za praksom i u našem društvu i u drugim armijama i zemljama.

O tim pitanjima sam želio da govorim na ovoj sjednici. Međutim, osjećam potrebu da kažem nešto i o ponečem drugom o čemu se ovdje raspravljalo.

Kad je riječ o suradnji u časopisu treba imati na umu da starješine koje dobro obavljaju svoj praktičan rad, koje u radu stižu određena iskustva osjete nakon izvjesnog vremena potrebu da svo-

ja pozitivna dostignuća vrednuju, da ih svedu na sintetizovane zaključke, ako ništa više. Čovjek nakon izvjesne prakse osjeća potrebu da je uopći i da svoja nova saznanja saopći drugima. Uopćavanje iskustava koja se stiču u radu je i te kako potrebno da bismo postizali ciljeve koji su postavljeni, pa i za zadovoljavanje širih društvenih interesa, a s druge strane, ono ljude podstiče i afirmira u društvu prvenstveno u sredini u kojoj rade. To je prirodna potreba ljudi i ne treba je ničim dovoditi u pitanje, tim prije ako je izraz čovjekove želje da se potvrdi svojim radom, svojim stvaralaštvom i inovacijama. Saglasan sam sa drugovima koji su ovdje govorili da još ponegdje ima negativističkog odnosa prema tome i nadam se da ga je sve manje. Ondje gdje ga ima moramo ga se oslobađati i ne smijemo dozvoliti da se takva čovjekova potreba smatra filozofiranjem, željom za isticanjem sebe, laktaštvom i slično. Ne bih obrazlagao koliko je to neprihvatljivo za nas, za daljnje razvijanje našeg vojnog djela, na čemu radimo. Pri tome ne mislim samo na časopis »Vojno delo« nego općenito.

Dobra je praksa to što naši istaknuti ratni komandanti, ali ne samo oni već i svi drugi učesnici NOR-a, surađuju u časopisu i objavljuju svoja bogata iskustva. Tu praksu treba nastaviti, osobito u ovoj jubilarnoj godini. Razumije se, najvrednija su ona iskustva koja se odnose na rješavanje naših aktuelnih teorijskih i praktičnih problema. Sve naše starješine, pogotovo starije i iskusnije, spremne su za takvu suradnju. Razgovarao sam sa mnogim od njih i oni su zainteresirani i raspoloženi da pišu i objavljuju svoje radove u časopisu.

Bilo bi korisno da te starješine više nego do sada uključujemo u rad institucija koje smo već formirali. Jedan broj tih drugova treba da uvrstimo i u savjete škola. I na taj način se, dakle, može uticati na programsku orijentaciju i pomagati u pronalaženju težišta i metodike rada, prenošenjem svojih bogatih iskustava. Drugovi koji rade u savjetima treba da se na osnovi problema s kojima se suočavaju javljaju svojim aktuelnim priložima u štampi.

Organizirali smo i savjete za analize obuke i vježbi pri komandama armija i u Generalštabu. To je pokušaj da na nov način sabiramo bar dva puta godišnje cjelokupno iskustvo iz te oblasti, jer smo vidjeli da se iskustvo rasipa. Stoga smo odlučili da ga uopćavamo i da se koristimo onim porukama i poukama koje mogu biti od koristi. Pri tome mislim na to da se mogu organizirati šire rasprave o iskustvima iz trupe, koje mogu biti od koristi za unapređivanje rada komandi armija, za Generalštab i SSNO. Ta je praksa počela na stepenu Generalštaba. To o čemu govorim treba da nađe

mjesto i na stranicama vojne publicistike, ali bi ta inicijativa morala poteći prvo od časopisa, a komande armija i Generalštab će je svakako prihvatiti. To bi bio dobar put da dobijemo svježije i aktuelne priloge iz prakse i da proširujemo krug suradnika u vojnoj publicistici.

Bilo je dosta riječi o tematskoj usmjerenosti »Vojnog dela« u idućoj godini i dalje. Na osnovi toga i naših najnovijih saznanja i iskustava, želio bih da skrenem pažnju na nekoliko aktuelnih problema kojima bi »Vojno delo« trebalo da posveti više pažnje. Riječ je na prvom mjestu o trci u naoružavanju i detantu. Trka u naoružavanju u novije vrijeme dobija takve razmjere da joj vojna publicistika mora pokloniti punu pažnju i pratiti je kako bi naše starješine neprekidno bile u toku događaja i imale pred očima suštinu problema.

Detant je velika tema suvremenog čovječanstva koja zadire u odnose između velikih sila, ali je sudbonosan i za ostali svijet pa je sveobuhvatan i po problemima i po regionima svijeta. Ti problemi moraju nas zanimati, jer mogu neposredno utjecati na našu bezbjednost.

Taktička nuklearna i neutronska oružja, snižavanje nuklearnog praga i opasnost od proširivanja nuklearnih sredstava, također su značajne teme za časopis i uopće za razvoj naših oružanih snaga i svih drugih komponenata općenarodne odbrane i društvene samozastite. Ovdje se već čula misao da nema velikih prelaza od konvencionalnog oružja do taktičkih nuklearnih oružja i suvremenih tehnologija kao što je neutronska oružje. Vidjeli smo da je došlo do velikog izazova između velikih sila u tom pogledu u pojedinim kriznim područjima. Izgleda da takve prijetnje sve više postaju model ponašanja velikih sila. Vjerovatno je da sukobljavanje interesa supersila može dovesti do takvog izazova i na drugim područjima. To moramo tretirati kao vojno-političku, vojnotehnološku i najširu društveno-političku temu.

Ima i jedan drugi današnji vrlo ozbiljan problem. To je pitanje socijalizma i rata. Ta je tema izbila, na žalost, u red najaktuelnijih i zato je treba na stranicama »Vojnog dela« razmatrati sa teorijskog i naučnog stanovišta.

Više nego do sada našu pažnju bi trebalo da privlači i tako značajno pitanje kao što je strategijsko iznenađenje i mogućnost njegovog postizanja na jugoslovenskom strategijskom prostoru. Moraćemo o tome organizirati teorijske i stručne rasprave. U složenim međunarodnim odnosima i pojačanim opasnostima od izbijanja novih ratnih sukoba, naš sistem općenarodne odbrane i naš društveno-

-politički sistem u cjelini moraju biti spremni da se brane i odbrane od svake opasnosti. Problemu iznenađenja moramo, dakle, posvećivati svu potrebnu pažnju. To smo i do sada činili, ali ćemo u skladu s razvojem događaja morati još više. To pitanje treba razmatrati i na stranicama naših časopisa i u raspravama na našim užim savjetovanjima, pa i šire, u svim komponentama sistema općenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Rukovođenje i komandovanje već je dobilo naglašeno mjesto u našim planovima rada. To je jedan od osnovnih preduslova da bismo mogli obezbijediti prije svega jedinstvo oružane borbe i da bismo uspješno obavili pripreme za njeno vođenje, odnosno da bismo osigurali jedinstvo općenarodne odbrane na cijelom jugoslovenskom ratištu.

Suvremeno pozadinsko obezbjeđenje oružane borbe, a posebno u našim uslovima općenarodne odbrane, vrlo je široka problematika koja ima svoj sadržaj i u cjelokupnoj organizaciji i u rukovođenju. Ovdje je bilo riječi o jednom vrlo važnom aspektu — tehničkom obezbjeđenju infrastrukture. Dodao bih da je nužno unijeti u to područje, i ne samo u njega, i sve činioce materijalnog obezbjeđivanja izgradnje i razvoja oružanih snaga i općenarodne odbrane u cjelini sa stanovišta stabilizacije. Pod tim se podrazumijeva naše opredjeljenje za racionalnije trošenje sredstava i štednju na čemu god se i gdje god se to može. Razumije se da moramo obezbijediti dalji razvoj i opremanje oružanih snaga, odgovarajuće proporcije u njima, između oružja, opreme, standarda itd. Borbena gotovost ne smije, dakle, da nam stagnira, već mora da raste, tako da nam cjelokupna vrijednost i sposobnost oružanih snaga nimalo ne zaostaje. Drugim riječima, dužni smo postići to da znalačkim rješavanjem problema, poštujući utvrđene prioritete, ostvarimo osnovne ciljeve borbene izgradnje naših oružanih snaga u uslovima koje stabilizaciona politika zemlje nameće, dajući u isto vrijeme puni doprinos njenom ostvarivanju.